

Llar d'entrenament per a persones amb Intel·ligència Límit Impactes 2018-19

“

La discapacitat és un concepte que evoluciona i que resulta de la **interacció entre les persones** amb deficiències i les barreres degudes a l'actitud i a l'entorn que impedeixen llur **participació plena i efectiva** en la societat, en igualtat de condicions amb les altres”.

ACIDH-ASSOCIACIÓ CATALANA D'INTEGRACIÓ I DESENVOLUPAMENT HUMÀ.

Municipi: **Barcelona**

Àmbit geogràfic: **Catalunya**

Forma jurídica: **Associació sense ànim de lucre**

- ▶ **131** persones contractades
- ▶ **17** persones contractades pertanyents a col·lectius en risc d'exclusió

Persones usuàries:

- ▶ **708** a serveis a persones dependents o amb discapacitat

Breu història de l'organització:

L'Associació Catalana d'Integració i Desenvolupament Humà (acidH) és una entitat social, amb seu al barri de Gràcia de Barcelona, que va néixer fa 25 anys al servei de les persones amb Intel·ligència Límit (IL) i discapacitats intel·lectuals lleus (DI)

Es tracta de persones que presenten un coeficient intel·lectual que es situa just per sota del que l'OMS considera el rang de normalitat, per passen desapercebudes donat que no presenten trets físics evidents, la qual cosa els situa en situació d'alta vulnerabilitat i risc d'exclusió social. El seu objectiu és millorar la seva qualitat de vida, oferint una atenció integral personalitzada, i aconseguir la seva plena integració.

Més de 700 persones beneficiàries, un equip humà de més de 130 persones, remunerades i titulades, membres de Junta i Patronat i més de 46 persones voluntàries, famílies i persones sòcies, conformen acidH i treballen per desenvolupar l'autonomia personal d'aquest col·lectiu.

Es l'única ONG de Catalunya que ofereix serveis específics i integrals a les persones amb IL. Declarada d'utilitat pública, auditen comptes anualment i disposen de la UNE-EN ISO 9001 des de 2008. Van rebre la Medalla d'Honor de la ciutat de Barcelona l'any 2009.

Missió de l'entitat:

La missió de l'Associació Catalana d'Integració i Desenvolupament Humà (acidH) és millorar la qualitat de vida de les persones amb IL mitjançant una atenció integral, independentment de la seva etiologia i de si hi ha algun altre trastorn, per tal de facilitar la seva plena integració social i laboral, mitjançant la prestació de serveis en 5 àrees d'intervenció: educativa, laboral, habitatge, clínica i lleure inclusiu.

Els seus objectius són:

- ▶ Fer visibles les persones amb IL a la societat i sensibilitzar la societat de l'existència d'aquest col·lectiu.
- ▶ Crear formació adaptada per desenvolupar el seu potencial humà.
- ▶ Dotar d'identitat i protecció pública, promovent i defensant-ne els drets.
- ▶ Cercar recursos per a oferir serveis específics.
- ▶ Acompanyar al llarg de la vida, acollir des de la infància fins la vellesa.
- ▶ Investigar i col·laborar en l'estudi de la intel·ligència límit.

Llar d'entrenament per a persones amb intel·ligència límit

Breu descripció:

El fet que les persones amb IL tinguin dret a ser protagonistes de la seva vida i a poder escollir com la volen viure, no vol dir que tinguin la capacitat per poder exercir-lo directament. És necessari, a més de la formació prèvia, un temps llarg d'entrenament en situacions reals per poder ajustar habilitats i competències personals i socials, però, sobretot, es necessita creure en les seves possibilitats i atorgar-los el dret a assumir riscos.

Aquest projecte és un escenari d'entrenament on les persones amb IL o DI lleu tenen l'oportunitat de posar en pràctica les habilitats i aprenentatges funcionals necessaris per a que puguin accedir a una vida autònoma.

Adreçat a persones amb IL que viuen amb les seves famílies i volen desenvolupar un projecte de vida independent, però encara no se senten segures o la por de les famílies al fracàs fa que aquest procés natural d'autonomia s'allargui en el temps. També està adreçat a persones que viuen a llars residència i ja estan suficientment preparades per assolir aquesta vida més autònoma, però la por a la pèrdua de la plaça pública per la impossibilitat de retorn al recurs residencial si el projecte no surt bé, fa que les persones romanguin més temps a les llars del que realment seria necessari, amb la repercussió a nivell emocional per a la persona i el gravamen econòmic que representa per a l'Administració el cost d'una plaça pública (front al d'una llar d'entrenament o llar amb suport).

En aquesta llar, amb capacitat per a quatre persones, s'ofereix una estada temporal d'un any oferint un suport professional individualitzat i adaptat a cadascú, amb major intensitat a l'inici de l'estada de les persones i que es va reduint progressivament a mida que la persona assoleix les seves fites personals.

Aportació de valor:

L'oportunitat de desenvolupar un projecte de vida independent, fora del domicili familiar d'origen, és un factor saludable perquè evita, per part de la família, el risc de sobrecarrega i permet a la persona desenvolupar la seva vida amb més qualitat, afavorint l'inclusió social, l'autodeterminació, el benestar físic i emocional.

Aquest projecte proporciona a les persones l'oportunitat d'iniciar un procés per adaptar-se a noves situacions i aprendre a reaccionar davant les circumstàncies que es deriven d'una vida autònoma. La llar d'entrenament no és recurs finalista i últim en si mateix, sinó que pretén ser un vehicle mitjançant el qual les persones del col·lectiu a qui s'adreça recorrin un itinerari d'inclusió social progressiu d'acord amb les possibilitats evolutives de cadascú.

Principals objectius assolits:

La finalitat última d'aquest projecte és:

- ▶ Proporcionar entrenament en un entorn real en les AVD bàsiques i instrumentals a persones amb IL o DI lleu.
- ▶ Proporcionar a les persones un coneixement de les seves capacitats i dificultats per a portar una vida autònoma.
- ▶ Els objectius assolits amb la implementació d'aquest projecte han estat:
- ▶ Aprenentatge d'activitats de la vida diària instrumentals com ara, cuinar, realització

de la compra, cura de la roba, ordre i neteja del domicili.

- ▶ Assoliment de coneixements bàsics de la gestió econòmica d'una llar.
- ▶ L'estada a la llar sense la supervisió constant dels pares o dels professionals (en el cas de persones que provenen de llar residència) els ha permès contrastar fins a quin punt els seus hàbits alimentaris eren realment saludables.
- ▶ També ha permès valorar la importància de l'adherència al tractament farmacològic i al seguiment de les visites mèdiques.
- ▶ S'han trobat en situacions reals com ara una inundació, una infestació d'insectes que ha posat a prova la seva capacitat resolutiva davant de situacions imprevistes.
- ▶ També han pres consciència de la seva vulnerabilitat social i de la necessitat de ser més previnguts amb persones desconegudes (vendes a domicili, trucades de companyies telefòniques...).
- ▶ Han interioritzat les normes mínimes de convivència, respecte i autocontrol imprescindibles per viure en grup a través del compliment de la normativa interna de la llar (cocreada entre els professionals i ells mateixos).

Principals resultats - quantitius i qualitius - obtinguts:

El resultat qualitatiu més important és la millora del grau d'autoconeixement de les persones participants al projecte. Amb les observacions directes dels professionals no s'ha evidenciat un empitjorament de les habilitats instrumentals dels participants, no obstant els resultats dels qüestionaris ABASS passats a l'inici i final de l'estada a la llar mostra dos tipus d'evolució a les àrees; rees en les que han millorat i rees que donen uns resultats inferiors a la darrera passació, aquests resultats no són deguts a una involució real sinó més aviat, tenen a veure amb una presa de consciència amb les pròpies dificultats. L'índex de conducta adaptativa general es situa al voltant del 90 en les quatre persones a l'inici de l'estada i no varia significativament a la sortida de la llar.

D'aquestes 7 persones:

- ▶ Una d'elles entra a viure a una llar amb suport puntual, on el nivell d'autonomia requerit és més alt
- ▶ Una altra persona roman a l'espera d'aconseguir una feina que li permeti l'accés a una llar amb suport.
- ▶ Una altra pren consciència de les seves dificultats a nivell d'alimentació que l'interfereixen notablement en el que seria poder portar una vida autònoma i comença una teràpia.
- ▶ L'altra persona requereix més temps d'entrenament i un treball psicoterapèutic en paral·lel en un altre recurs amb més intensitat de suport.

Abast de l'experiència:

Aquesta experiència permet redefinir els serveis d'habitatge existents actualment que són massa rígids i limitats. Han detectat la necessitat de que existeixi aquest recurs intermig que permet que les persones experimentin si realment estan preparades per donar el pas a una vida més autònoma. Aquest entrenament tranquil·litza la persona ja que li dona una major seguretat al saber si realment està preparada o no.

Les famílies i les pròpies persones interessades arrisquen molt menys a l'hora de fer aquest pas; no hi ha inversió econòmica prèvia en lloguer, compra de mobles, altes de subministraments.. ni el risc emocional que suposa el possible fracàs d'un procés d'autonomia.

Persones implicades en l'experiència:

- ▶ 2 persones treballadores
- ▶ 1 persona membre equips directius
- ▶ 315 persones sòcies
- ▶ 7 persones usuàries
- ▶ 14 familiars que s'han beneficiat del projecte

Principals factors clau d'èxit:

Un dels factors clau és la possibilitat d'experimentar sense riscos. Per a les persones usuàries constitueix un espai de llibertat on equivocar-se i aprendre, i per a les famílies és una tranquil·litat que aquesta experimentació tingui lloc de manera controlada.

Un altre factor important consisteix en la versatilitat dels professionals, donat que permet ajustar tant la metodologia com el grau de suport necessaris per cada cas. Aquest és un treball artesà que construeix un pla d'atenció a mida on la persona decideix què vol treballar. Cal tenir en compte també el fet de que la intervenció parteix dels objectius que defineix la persona i també que es van ajustant segons la seva evolució i el que es va experimentant a la llar. Els participants són els principals directors i protagonistes de la seva pròpia evolució.

També com a clau d'èxit cal comentar el suport flexible dels professionals que proven a retirar el seu recolzament per a verificar si l'objectiu ha estat assolit. Si ha estat així, ja no intervenen en aquest tema concret. En el cas que no s'hagi assolit, tornen a intervenir. La llar constitueix un escenari on és possible l'assaig-error sota la supervisió professional i sense conseqüències desmesurades

Un altre factor d'èxit important és la voluntarietat de la persona per tal de participar en el projecte. Aquest punt garanteix uns alts nivells de motivació i implicació, molt necessaris per a un bon aprofitament de la estada al recurs.

Dificultats i reptes superats en el desenvolupament de la iniciativa:

Durant el primer any d'experiència la participació dels usuaris en els primers mesos d'estada a la llar va ser molt intensa i amb molta implicació en el seu funcionament diari, però passat aquest primer moment d'eufòria de la nova situació, el compromís respecte a les seves obligacions va decaure fins arribar a moments en els que ens vam arribar a qüestionar la continuïtat d'algunes de les persones a la llar. Es van adonar que potser el nivell d'exigència era molt alt i que havien passat massa bruscament d'una situació còmoda i acompanyada al domicili familiar a una situació que exigia una gestió de la responsabilitat i llibertat molt alta. Per aquest motiu, reformulen la metodologia d'entrada a la llar que implica una entrada progressiva (tres dies a la setmana els tres primers mesos, 5 dies els tres següents mesos i la setmana sencera els 6 mesos restants).

Aquesta incorporació gradual permet valorar la capacitat adaptativa de la persona a la nova situació (més enllà de les entrevistes inicials i dels qüestionaris sistematitzats que utilitzen) i permet ajustar els nivells d'exigència i suports segons vagi reaccionant la persona.

És important establir molt bé els acords i pactes que està disposat a assumir l'usuari i les limitacions que la llar té per a que usuaris i famílies tinguin clar quina serà la intervenció i la implicació de tots al Pla d'atenció Personal.

Elements innovadors que aporta l'experiència:

L'experiència ha demostrat que sense la participació familiar el projecte d'autonomia no és viable. Han constatat que les rutines que els usuaris podien assolir a la llar durant la setmana quedaven minimitzades en el moment que la persona marxava al domicili familiar ja que recuperava el rol passiu i els pares passaven a assumir la seva cura de nou. És necessari revertir aquest funcionament i les famílies han d'estar disposades a fer-ho. Amb aquest objectiu es plantegen, segons els casos, una intervenció paral·lela al domicili d'origen que permeti instaurar a la rutina familiar els nous hàbits assolits per la persona.

Un altre element innovador consisteix en el suport de tipus flexible que ofereixen els professionals. Aquest suport possibilita assumir riscos de manera controlada per part dels usuaris, ja que permet un espai on entrenar-se en situacions reals on es dona tant l'adquisició de noves habilitats com la presa de consciència sobre les pròpies competències. El suport es mantindrà o no en funció de si la persona ha adquirit la habilitat. Tota la informació que s'extreu d'aquesta confrontació amb la realitat resulta molt útil tant per adaptar el suport com el disseny de l'entrenament en aquesta habilitat concreta.

L'entrada progressiva al recurs facilita l'adaptació de la persona. També valida el grau de motivació dels participants i el potencia, donat que té lloc una valoració de la evolució abans de passar a la següent fase, concretant en què punt es troba la persona i si aquest és suficient. L'adquisició d'autonomia es dona de manera progressiva i així resulta més fàcil de manejar i interioritzar.

Principals factors que permeten la transferència i replicabilitat de l'experiència:

Valoren que aquest projecte és fàcilment replicable en altres entitats que treballen amb persones amb discapacitat intel·lectual.

La metodologia està molt sistematitzada i consisteix en:

- ▶ Passació de les escales ABASS II, Gencat i escala d'autoestima de Rosenberg. Se'n realitza una de cada escala a l'inici del projecte i una altra al final. A la primera passació responen a les escales ABASS II i Gencat l'usuari participant i els seus referents (familiars que hi conviuen o professionals de referència). A la segona, responen l'usuari participant i l'educador de suport del projecte. Es realitza una comparativa dels resultats obtinguts (família -usuari) per tal de valorar el grau d'autonomia i possible canvi en l'autoconcepte assolits. També es contrasten amb l'evolució observada i enregistrada pels professionals d'atenció directa que estan a la llar. L'escala d'autoestima només la respon la persona participant.
- ▶ L'entrada progressiva al recurs permet conèixer capacitats, actituds i implicació de la persona amb el seu projecte d'autonomia.
- ▶ Utilització de quadernets individuals de formulació d'objectius i seguiment dels mateixos que emplenen i guarden els mateixos usuaris. Aquest material es podria adaptar en format lectura fàcil per a persones amb més dificultats intel·lectuals.
- ▶ Fitxes de seguiment i avaluació de l'evolució de la persona per a professionals.
- ▶ Realització de reunions setmanals (on es treballen les situacions de convivència i relacionals).
- ▶ Altres tècniques utilitzades són el modelatge que ofereixen els professionals i la posterior reproducció de l'habilitat per part de la persona usuària.
- ▶ Coordinació de l'equip professional.